

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๓๕/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิทางเศรษฐกิจ อันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่า ฟาร์ม [REDACTED] อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมโครงการเลี้ยงปลาทับทิม กับบริษัทเอกชน

ผู้ร้อง [REDACTED]

ผู้ถูกร้อง [REDACTED]

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ตามคำร้องที่ ๒๐๑/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ว่า เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ ผู้ร้องเข้าร่วมลงทุนโครงการเลี้ยงปลาทับทิม ระบบความหนาแน่นสูง (super intensive tilapia culture) ตามที่ผู้ถูกร้องเชิญชวนเนื่องจากเชื่อมั่นในการบริหารของผู้ถูกร้อง ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้เสนอแนะแหล่งการกู้ยืมเงิน จัดหาสถานที่ตั้งโครงการ ผู้รับเหมาก่อสร้าง ระบบไฟฟ้า และระบบน้ำ รวมทั้งแหล่งซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ภายในฟาร์ม แบบครบวงจร โดยผู้ร้องดำเนินการตามที่คุณถูกร้องกำหนดอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง แต่หลังจากก่อสร้างฟาร์ม [REDACTED] ที่อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ แล้วเสร็จ ผู้ถูกร้องกลับแจ้งว่าฟาร์มมีปริมาณน้ำน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงปลาทับทิมได้ตามแผน จึงเสนอให้ผู้ร้องเปลี่ยนมาเลี้ยงปลาอุก กบ และอนุบาลปลาทับทิมรุ่น^๑ ตามลำดับ ซึ่งประสบภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามแผนการลงทุนที่คุณถูกร้องเคยแจ้งไว้ ทั้งที่ตลอดระยะเวลาผู้ถูกร้องเป็นผู้แนะนำและส่งพนักงานมาดูแลการเลี้ยงอย่างใกล้ชิด ที่ผ่านมามีผู้ถูกร้องขุดเขยการขาดทุนให้บางส่วนด้วยการให้ส่วนลดค่าอาหารสัตว์น้ำ ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับภาระค่าใช้จ่ายและหนี้ที่ผู้ร้องต้องแบกรับในแต่ละเดือน ผู้ร้องจึงตัดสินใจยุติการทำฟาร์มในปี ๒๕๖๔ และพยายามประสานกับพนักงานผู้ถูกร้องที่เป็นผู้ดูแลในพื้นที่และส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ขอความช่วยเหลือชดเชยความเสียหายจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้องอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๗ แต่ผู้ถูกร้องไม่แก้ไขรวมทั้งไม่ติดต่อกลับ จึงขอความเป็นธรรม

/๒. การตรวจสอบ...

^๑ การอนุบาลปลาทับทิมรุ่น คือ การเลี้ยงปลาทับทิมในระยะอนุบาลจนสามารถขายให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้ (จากการชี้แจงข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้องในข้อ ๒.๒.๒ ข้อย่อ ๓.๒))

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ สำเนาเอกสารหลักเกณฑ์การซื้อขายปลาทับบิมจากลูกค้าในโครงการลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๑ ระหว่างผู้ร้องกับพนักงานผู้ถูกร้อง

๒.๑.๒ เรื่องร้องเรียนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ร้อง ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗

๒.๑.๓ รายงานการลงพื้นที่เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ณ ฟาร์ม ██████████ อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ และเอกสารประกอบการชี้แจงของผู้ร้อง

๒.๑.๔ หนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ กษ ๐๒๓๑/๑๐๒๓๑ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ บันทึกถ้อยคำของพยานบุคคลรายที่ ๑ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๗ บันทึกถ้อยคำของพยานบุคคลรายที่ ๒ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๘ สรุปผลการประชุมหารือร่วมกับผู้ร้องและผู้ถูกร้องเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อคิดเห็น และร่วมกันพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหา เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ สำเนาข้อเสนอของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗ ถึง ██████████
██████████ ผู้แทนผู้ถูกร้อง

๒.๑.๑๐ สรุปผลการประชุมรับฟังความเห็นร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๑ หนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๒ สำเนาข้อเสนอของผู้ร้องขอให้ผู้ถูกร้องพิจารณาซื้อหรือเช่าฟาร์ม ██████████
ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงนางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๓ สรุปการประชุมหารือร่วมกับผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๔ สำเนาหนังสือสัญญาเช่าฟาร์ม [REDACTED] ๒ ฉบับ ได้แก่

๑) สำเนาสัญญาเช่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง เลขที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

๒) สำเนาสัญญาเช่าชื่อ เลขที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

๒.๑.๑๕ หนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๖ หนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้อง ในนามบริษัท [REDACTED] เป็นตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ของผู้ถูกร้องที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๑ พนักงานผู้ถูกร้องได้ชักชวนให้ผู้ร้องร่วมลงทุนในโครงการเลี้ยงปลาทับทิมระบบความหนาแน่นสูง โดยให้ข้อมูลว่าเป็นการทำฟาร์มรูปแบบใหม่ใช้นวัตกรรมจัดการฟาร์มและเทคโนโลยีทันสมัย อีกทั้งได้พาผู้ร้องไปดูงานฟาร์มสัตว์บกที่ประสบความสำเร็จและฟาร์มอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ พนักงานผู้ถูกร้องยังรับว่าจะเป็นที่ปรึกษาและดูแลฟาร์มด้านการเลี้ยงปลาและการตลาด และไม่ทอดทิ้งหากเกิดปัญหา ผู้ร้องเชื่อมั่นต่อการบริหารของผู้ถูกร้อง เนื่องจากทำธุรกิจขายอาหารสัตว์ร่วมกันมานาน และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาโดยตลอด จึงตัดสินใจร่วมลงทุนและก่อสร้างฟาร์ม [REDACTED] ที่อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

๒) การร่วมลงทุนในโครงการไม่ได้ทำสัญญาระหว่างกัน มีเพียงเอกสารระบุหลักเกณฑ์การซื้อขายปลาทับทิมจากลูกค้าในโครงการ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๑ จัดทำขึ้นระหว่างพนักงานผู้ถูกร้องกับผู้ร้องเท่านั้น สรุปว่า ก่อนการเลี้ยงจะฝึกอบรมผู้ประกอบการที่ฟาร์มปลาของผู้ถูกร้อง และมีนักวิชาการของผู้ถูกร้องเป็นที่ปรึกษาด้านการเลี้ยงตลอดโครงการ ส่วนหลักเกณฑ์การจำหน่ายผลผลิตเนื้อปลา คือ ผู้ร้องจำหน่ายให้แก่ผู้ถูกร้องและผู้ร้องสามารถจำหน่ายให้แก่ลูกค้าทั่วไปได้ด้วย

๓) พนักงานผู้ถูกร้องช่วยเหลือผู้ร้องทำฟาร์มตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบโครงสร้าง การหาและคัดเลือกทำเลสำหรับก่อสร้าง การทำประชาคม การให้ความช่วยเหลือในการยื่นขอสินเชื่อและนำเสนอโครงการต่อธนาคาร การหาผู้รับเหมาก่อสร้างและแหล่งซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำฟาร์ม รวมทั้งการส่งพนักงานกำกับดูแลการก่อสร้างและการเลี้ยงปลา

๔) เมื่อปี ๒๕๖๒ หลังจากก่อสร้างฟาร์มแล้วเสร็จ ปรากฏว่าผู้ร้องไม่สามารถเลี้ยงปลาทับทิมได้ตามแผน เนื่องจากเกิดภาวะแล้ง ทำให้มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ พนักงานผู้ถูกร้องจึงเสนอให้เปลี่ยนไปเลี้ยงปลาอุกแทนเพราะใช้น้ำน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงปลาอุกในสภาพบ่อที่ออกแบบมาเพื่อเลี้ยงปลาทับทิมด้วยผ้าพลาสติกหนาแน่น ทำให้มีต้นทุนการเลี้ยงสูงกว่าการเลี้ยงปลาอุกทั่วไป เนื่องจากต้องใช้เครื่องเติมอากาศและใช้ยาปรับสภาพน้ำในปริมาณมาก แม้ผู้ร้องพยายามปรับปรุงการเลี้ยงตามคำแนะนำแล้ว แต่น้ำในบ่อยังคงเน่าเสีย ส่งผลให้ปลาอุกตายจำนวนมาก ประกอบกับเป็นช่วงแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงขายปลาอุกได้ในราคาต่ำ ทำให้ขาดทุน

๕) หลังจากไม่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงปลาอุก พนักงานผู้ถูกร้องเสนอให้ผู้ร้องเปลี่ยนไปเลี้ยงกบแทนเพราะใช้น้ำน้อย แต่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากการปรับปรุงบ่อ ส่งผลให้มีต้นทุนการเลี้ยงสูงกว่าฟาร์มกบทั่วไป นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาโรคระบาดในกบ ทำให้ขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ต่อมาพนักงานผู้ถูกร้องแนะนำให้อนุบาลปลาทับทิมรุ่น เนื่องจากให้ผลผลิตและขายได้เร็วขึ้น และประเมินว่าน้ำจะไม่ท่วมฟาร์ม ผู้ร้องจึงเปลี่ยนไปอนุบาลปลาทับทิมรุ่นตามคำแนะนำ หลังจากเลี้ยงได้ประมาณเกือบหนึ่งปี เกิดเหตุน้ำท่วมฟาร์มเมื่อปี ๒๕๖๔ ทำให้ปลาทับทิมรุ่นที่เลี้ยงไว้ถูกกระแสน้ำพัดไปเกือบทั้งหมด

๖) ผู้ร้องต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ทั้งเงินกู้ยืมจากธนาคาร และการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงบ่อสำหรับเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในขณะที่รายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ที่ผ่านมาผู้ถูกร้องให้ความช่วยเหลือด้วยการให้ส่วนลดค่าอาหารสัตว์น้ำแก่บริษัท [REDACTED] ที่ผู้ร้องเป็นตัวแทนจำหน่ายอยู่ แต่ถือน้อยมากเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับในแต่ละเดือน จึงตัดสินใจหยุดกิจการเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกิจการ ผู้ร้องจะแจ้งและขอคำแนะนำจากพนักงานผู้ถูกร้องซึ่งดูแลในพื้นที่เมื่อเกิดปัญหา และหลังจากหยุดกิจการ ผู้ร้องพยายามประสานผ่านพนักงานรายดังกล่าวเป็นเวลาเกือบ ๓ ปี และส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ขอความช่วยเหลือจากผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกร้อง แต่ไม่มีความชัดเจนหรือความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) บริษัท [REDACTED] ของผู้ร้องเป็นตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์เลี้ยงสัตว์บก และสัตว์น้ำ เพื่อส่งเสริมการขายอาหารสัตว์น้ำ ผู้ถูกร้องแนะนำให้ผู้ร้องเลี้ยงปลาทับทิมระบบความหนาแน่นสูงและให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เช่น การออกแบบฟาร์ม การเตรียมเงินลงทุน และรูปแบบการเลี้ยง โดยผู้ร้องสามารถปรับรูปแบบและกำหนดปริมาณการเลี้ยงปลาตามความต้องการที่เหมาะสม และสามารถเลือกขายปลาให้แก่ผู้ซื้อรายใดก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องเพียงให้ความรู้และคำแนะนำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการขายอาหารสัตว์น้ำเท่านั้น ไม่ใช่การดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงไม่มีการทำสัญญากัน

๒) ผู้ถูกร้องให้ความช่วยเหลือผู้ร้องตามความพร้อมและความต้องการ ในส่วนที่ผู้ถูกร้องมีความรู้ความชำนาญ เช่น ข้อมูลประกอบการหาสถานที่ แนวทางการออกแบบฟาร์ม ข้อมูลการลงทุนเบื้องต้น แนวทางการก่อสร้างที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ร้องใช้ประกอบการตัดสินใจ และอำนวยความสะดวกระหว่างการก่อสร้างตามคำขอ โดยไม่มีอำนาจกำกับดูแลการก่อสร้างฟาร์มของผู้ร้อง

๓) หลังจากก่อสร้างฟาร์มแล้วเสร็จ ปรากฏว่าไม่สามารถเลี้ยงปลาทับทิมได้ตามแผน เนื่องจากเมื่อปี ๒๕๖๒ เกิดภัยแล้งรุนแรง ปริมาณการกักเก็บน้ำในเขื่อนจุฬาภรณ์เหลือน้อยที่สุดในรอบ ๔๖ ปี ส่งผลให้ลำน้ำพรมซึ่งรับน้ำโดยตรงจากเขื่อนและเป็นแหล่งน้ำของฟาร์มมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงปลาทับทิมระบบความหนาแน่นสูง ผู้ถูกร้องจึงวิเคราะห์สถานการณ์และหาสัตว์น้ำชนิดอื่นเป็นทางเลือกให้ผู้ร้องเพื่อพิจารณา ผู้ร้องตัดสินใจเลี้ยงปลาตุก กบ และอนุบาลปลาทับทิมรุ่นตามลำดับ โดยผู้ถูกร้องเข้าไปดูแลและให้คำแนะนำด้านการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๓.๑) ช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๒ ถึงมีนาคม ๒๕๖๓ ผู้ร้องเลี้ยงปลาตุก และมีผลการเลี้ยงที่ดี แต่ขณะที่ผลผลิตพร้อมจำหน่าย กลับประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ตลาดสดและร้านอาหารหยุดหรือปิดกิจการชั่วคราว ปริมาณการรับซื้อปลาตุกตกลงมาก และราคาซื้อต่ำกว่าภาวะปกติ ทำให้ขาดทุน ผู้ร้องจึงปรึกษาผู้ถูกร้องและตัดสินใจหยุดการเลี้ยงปลาตุก และเปลี่ยนไปเลี้ยงกบ เนื่องจากเห็นว่ามียาและช่องทางรับซื้อที่ดีกว่า

๓.๒) ช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ ถึงมีนาคม ๒๕๖๔ ผู้ร้องเลี้ยงกบ แต่ประสบปัญหาโรคระบาด ทำให้กบมีอัตราการอดต่ำ ผู้ร้องจึงหารือร่วมกัน และได้ข้อสรุปว่า ผู้ร้องจะหยุดเลี้ยงกบ และเปลี่ยนไปอนุบาลปลาทับทิมรุ่นแทน เนื่องจากสามารถขายผลผลิตให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้

๓.๓) ช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๔ ถึงกันยายน ๒๕๖๔ ผู้ร้องอนุบาลปลาทับทิมรุ่น ผู้ถูกร้องให้คำแนะนำและคำปรึกษาด้านวิชาการอย่างใกล้ชิด ฟาร์มของผู้ร้องมีผลการเลี้ยงที่ดีและทำกำไรได้อย่างต่อเนื่องจำนวน ๓ รุ่น แต่ช่วงท้ายของการเลี้ยงปลารุ่นที่ ๔ ได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมฟาร์ม ส่งผลให้ผลผลิตได้รับความเสียหายเป็นส่วนใหญ่ จึงตัดสินใจหยุดกิจการ

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) พยานบุคคลรายที่ ๑ (มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์)

โครงการเลี้ยงปลาทับทิมระบบความหนาแน่นสูงเป็นการเพิ่มช่องทางการขายอาหารสัตว์น้ำของผู้ถูกร้อง โดยทดลองเลี้ยงที่ฟาร์มแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรีจนประสบความสำเร็จ จึงได้ขยายโครงการไปยังกลุ่มนักลงทุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกับผู้ร้องในส่วนของงานนักกลงทุนว่า เริ่มต้นจากพนักงานผู้ถูกร้องและทีมงานโครงการ เข้าพบตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ในพื้นที่เพื่อหานักลงทุน การช่วยเหลือในขั้นตอนการเตรียมทำฟาร์ม และการแก้ไขปัญหาหลังจากเกิดน้ำแล้งรุนแรง

/๒) พยานบุคคล...

๒) พยานบุคคลรายที่ ๒ (มีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์)

โครงการเลี้ยงปลาทับทิมระบบความหนาแน่นสูงเป็นรูปแบบการเลี้ยงระบบใหม่ที่พัฒนารูปแบบมาจากการเลี้ยงกุ้ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฟาร์มลักษณะนี้ ๑๔ แห่ง มีทีมงานโครงการช่วยออกแบบโครงสร้างฟาร์ม เขียนแผนงาน และนำเสนอโครงการต่อธนาคารเพื่อขอสินเชื่อ ซึ่งธนาคารอนุมัติเงินกู้ให้ผู้ร้องเนื่องจากเชื่อมั่นในศักยภาพและความน่าเชื่อถือของผู้ถูกร้อง

๓) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเกษตรกรและผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตร การพิจารณาว่าเป็นสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาหรือไม่จะต้องพิจารณาเงื่อนไขสำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) องค์ประกอบของคู่สัญญา ต้องเข้าลักษณะนิยามตามกฎหมาย และ (๒) ต้องมีเงื่อนไขการรับซื้อผลผลิต กล่าวคือ ผู้ประกอบการต้องตกลงรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรและจ่ายค่าตอบแทน^๒ ดังนั้น แม้จะมีการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตหรือส่งผู้เชี่ยวชาญมาดูแลให้คำแนะนำ แต่หากไม่มีข้อตกลงการรับซื้อผลผลิต ก็จะไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) การประชุมหารือร่วมกับผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๗ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑.๑) ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ทีมงานผู้ถูกร้องในพื้นที่ชักชวนผู้ร้องเข้าร่วมโครงการ ตามแนวปฏิบัติโดยปกติของผู้ถูกร้องที่มีกิจกรรมด้านการตลาด เนื่องจากธุรกิจหลักของผู้ถูกร้องคือการจำหน่ายอาหารสัตว์ โดยจะส่งเสริมให้นักลงทุนเลี้ยงสัตว์ให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ตัวแทนจำหน่ายมียอดขายอาหารสัตว์เพิ่มสูงขึ้น โดยผู้ถูกร้องมีทีมงานที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำและดูแล โดยนักลงทุนสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเลี้ยงสัตว์ได้ตามสมควร หากผลการเลี้ยงสัตว์ดีจะมีอาชีพที่ยั่งยืน และทำให้ผู้ถูกร้องสามารถขายอาหารสัตว์ได้อย่างต่อเนื่อง

/๑.๒) ผู้ถูกร้อง...

^๒ มาตรา ๔ ระบบเกษตรพันธสัญญา หมายความว่า ระบบการผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากสัญญาการผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรประเภทเดียวกันระหว่างผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรฝ่ายหนึ่งกับบุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรวมทั้งสิ้นรายขึ้นไป หรือกับสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือกับวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรอีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีเงื่อนไขในการผลิต จำหน่าย หรือจ้างผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเกษตรกรตกลงที่จะผลิต จำหน่าย หรือรับจ้างผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรตามจำนวน คุณภาพ ราคา หรือระยะเวลาที่กำหนดไว้ และผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรตกลงที่จะซื้อผลิตผลดังกล่าวหรือจ่ายค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ตามสัญญา โดยผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรเข้าไปมีส่วนในกระบวนการผลิต เช่น เป็นผู้กำหนดวิธีการผลิต จัดหาพันธุ์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือปัจจัยการผลิต ให้แก่เกษตรกร

๑.๒) ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็นเอกสารแสดงหลักเกณฑ์การซื้อขายปลาทับบิม จากลูกค้าในโครงการ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๑ (รายการเอกสารข้อ ๒.๑.๑) มาก่อน และเอกสารดังกล่าวไม่ใช่รูปแบบสัญญาของการทำเกษตรพันธสัญญาของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ ข้อ ๓ ของหลักเกณฑ์ดังกล่าวที่ระบุว่า “ลูกค้าเป็นผู้จำหน่าย โดยสามารถจำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วไป” นั้น ไม่ใช่ลักษณะของสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๓) ปัญหาและผลกระทบ

(๑) ประเด็นการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินทุกอย่างได้เอง เช่น การเลือกทำเล การวางแผนโครงสร้างฟาร์ม หรือการตัดสินใจต่าง ๆ ส่วนผู้ร้องยืนยันว่า ทีมงานผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการให้ทุกอย่าง ตั้งแต่ประสานงานกับนายหน้าขายที่ดิน มีส่วนร่วมในการบริหารฟาร์ม และจัดหานักวิชาการมาประจำที่ฟาร์ม ตลอดจนพาผู้ร้องไปติดต่อกับธนาคาร และนำเสนอโครงการ โดยธนาคารได้อนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้ร้องเนื่องจากเชื่อมั่นในการบริหารของผู้ถูกร้อง

(๒) ประเด็นทำเลที่ตั้งฟาร์ม

ผู้ร้องชี้แจงว่า ก่อนเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมฟาร์มเมื่อปี ๒๕๖๔ ผู้ร้องได้รับคำแนะนำจากทีมงานผู้ถูกร้องไม่ตรงกัน บางคนประเมินว่าอาจเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ จึงให้ยกกระชังปลาสูงขึ้น แต่บางคนประเมินว่าอาจไม่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว จึงเห็นว่าความเสียหายเกิดจากการประเมินที่ผิดพลาดของพนักงานผู้ถูกร้อง และอาจเป็นผลจากการเลือกทำเลที่ตั้ง รวมทั้งการออกแบบโครงสร้างฟาร์มที่ผิดพลาดตั้งแต่แรก

ส่วนผู้ถูกร้องชี้แจงว่า การที่พนักงานผู้ถูกร้องให้คำแนะนำแตกต่างกันน่าจะเป็นผลจากการวิเคราะห์ของแต่ละคน ก่อนเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์ม ทีมงานผู้ถูกร้องวิเคราะห์ข้อมูลจากสถิติปริมาณน้ำในพื้นที่ย้อนหลังประมาณ ๑๐ - ๒๐ ปี ไม่พบภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ดังกล่าว แต่ปรากฏว่าในปี ๒๕๖๒ ได้เกิดภัยแล้งอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นภัยพิบัติที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่นเดียวกับเหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่เมื่อปี ๒๕๖๔ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณน้ำสูงสุดในรอบ ๑๐ ปี ทั้งนี้ การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้นำสถิติปริมาณน้ำในพื้นที่ย้อนหลังเกินกว่า ๒๐ ปี มาวิเคราะห์ เนื่องจากต้องใช้เวลาใช้จ่ายสูงเกินความจำเป็นและไม่คุ้มค่าการลงทุน

๑.๔) การหารือแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ร้อง

(๑) ผู้ถูกร้องเสนอแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ร้องในการอนุบาลปลาทับบิมรุ่นต่อไป เนื่องจากผู้ร้องมีผลประกอบการเสี่ยงและสามารถทำกำไรได้เป็นอย่างดี โดยจะสนับสนุนในรูปแบบของสินเชื่อค่าอาหารและลูกพันธุ์ แต่ผู้ร้องปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าได้ดำเนินการตามคำแนะนำของผู้ถูกร้องทุกประการแล้วแต่ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่

ผู้ถูกร้องนำเสนอไว้ตอนแรก จึงไม่ประสงค์ดำเนินกิจการอีกต่อไปและประสงค์ให้ผู้ถูกร้องเข้าซื้อกิจการ ฟาร์มดังกล่าว

(๒) ที่ประชุมเห็นว่า เอกสารหลักเกณฑ์การซื้อขายปลาทับทิม ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๑ มีลักษณะเป็นการให้คำมั่นว่า ผู้ถูกร้องจะดูแลทุกอย่างและระบุเรื่องการ รับซื้อ เพื่อจูงใจนักลงทุน จึงเสนอให้ผู้ถูกร้องนำข้อเสนอของผู้ร้องกลับไปพิจารณา และให้เน้นย้ำกับ ทีมงานของผู้ถูกร้องว่าต้องแจ้งให้นักลงทุนทราบว่าต้องรับผิดชอบความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนิน กิจการเอง ทั้งนี้ ให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจัดทำข้อเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้ผู้ร้องส่งข้อเสนอ ให้แก่ผู้ถูกร้อง และให้ผู้ถูกร้องแจ้งผลการพิจารณาให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทราบ เพื่อจัดประชุมตามความประสงค์ของผู้ร้องต่อไป

๑.๕) สรุปผลการเจรจาให้ความช่วยเหลือผู้ร้อง

(๑) ผู้ร้องจัดทำเอกสารข้อเสนอ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗ โดยขอให้ผู้ถูกร้องพิจารณาซื้อฟาร์มในราคา ๔๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือเช่าฟาร์มเป็นรายปี ปีละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และทำสัญญาเช่าขั้นต่ำ ๑๐ ปี

(๒) ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แจ้งว่า ยังไม่มีแผนขยายการเลี้ยงปลาทับทิมในระบบความ หนาแน่นสูง จึงไม่สามารถซื้อหรือเช่าฟาร์มได้ตามข้อเสนอ และขอให้ผู้ร้องพิจารณากลับมาอนุบาลปลา ทับทิมรุ่นอีกครั้ง โดยผู้ถูกร้องยินดีสนับสนุนเครดิตอาหารและลูกพันธุ์ รวมทั้งให้คำแนะนำด้านวิชาการ และการตลาด

(๓) ผู้ร้องปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากประสบปัญหาขาด สภาพคล่องทางการเงินและกำลังคน จึงจัดทำข้อเสนอฉบับใหม่ตามหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๘ โดยขอให้ผู้ถูกร้องเช่าซื้อฟาร์มในราคา ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือเช่าฟาร์มเป็นรายปี ปีละ ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท สัญญาเช่าขั้นต่ำ ๗ ปี

๒) การประชุมหารือร่วมกับผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑) แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ร้อง ผู้ร้องยืนยันเสนอขายฟาร์ม หรือในกรณีที่ไม่ซื้อ ก็เสนอให้เช่าฟาร์มในระยะยาวประมาณ ๗ ปี ผู้ถูกร้องแจ้งว่าได้นำข้อเสนอดังกล่าว ให้ผู้บริหารพิจารณาแล้ว แต่ยังไม่เห็นแผนดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ร้อง อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องได้ช่วยหานักลงทุนที่สนใจจะเช่าฟาร์ม แต่ผู้ร้องเรียกเก็บค่าเช่าล่วงหน้าและค่าเช่าต่อเดือนสูง ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องเน้นย้ำว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการเจรจาค่าเช่าและระยะเวลาเช่า เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้ร้อง กับนักลงทุนต้องเจรจากันเอง แต่ยินดีสนับสนุนนักลงทุนในด้านการตลาด งานวิชาการ และวิธีการเลี้ยง

๒.๒) ██████████ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และการเลือกปฏิบัติ เสนอว่า ผู้ถูกร้องควรให้คำมั่นแก่ผู้ร้องว่าจะสนับสนุนและหาผู้เช่าฟาร์มให้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และขอให้ผู้ถูกร้องสนับสนุนส่วนลด โพรโมชัน การตลาด เครดิตสินค้า หรือมาตรการอื่น ๆ เพื่อช่วยให้ผู้ร้องดำเนินธุรกิจต่อได้ โดยผู้ถูกร้องให้คำมั่นว่าจะพยายามหาผู้เช่าให้อย่างต่อเนื่อง และยินดีสนับสนุนอย่างเต็มที่ รวมทั้งสามารถจัดทำเอกสารคำมั่นเป็นบันทึกข้อตกลงหรือข้อตกลงฝ่ายเดียว โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคำมั่นดังกล่าวจะไม่เป็นการสร้างความรับผิดชอบให้แก่ผู้ถูกร้องหากไม่สามารถหาผู้เช่าให้ได้

๒.๓) ที่ประชุมได้ข้อสรุปว่า ให้ผู้ร้องเจรจาเรื่องสัญญาเช่าฟาร์มกับนักลงทุนให้เรียบร้อย จากนั้นให้ตกลงรายละเอียดการให้ความช่วยเหลือกับผู้ถูกร้องให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ถูกร้องรวบรวมข้อมูลไปจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงหรือหนังสือคำมั่น ก่อนแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบต่อไป

๓) สรุปผลการให้ความช่วยเหลือผู้ร้อง

๓.๑) ผู้ร้องและนักลงทุนได้ทำสัญญาเช่าฟาร์มและสัญญาเช่าซื้ออุปกรณ์ในฟาร์มเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘ มีระยะเวลา ๗ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๗๕ ผู้ร้องและนักลงทุนตกลงให้ระยะเวลาเช่ามีผลผูกพันกันครั้งแรกเป็นเวลา ๓ ปี และเมื่อครบกำหนด ๓ ปีแรก คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงล่วงหน้าว่าจะทำสัญญาเช่าต่อเนื่องอีกครั้งละ ๓ ปี จนครบระยะเวลา ๗ ปี ตามเจตนาและข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้สัญญามีผลสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓.๒) ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๘ และวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แจ้งผลการช่วยเหลือและบันทึกข้อตกลงตามที่ได้ประสานกับผู้ร้อง สรุปว่า

(๑) ผู้ถูกร้องได้แนะนำให้นักลงทุนเช่าเจรจาเพื่อเช่าฟาร์ม ██████████ ซึ่งได้ทำสัญญากัน ดังนี้

- สัญญาเช่าฟาร์ม มีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๗๕ ในอัตราค่าเช่ารายไตรมาสละ ๒๔๐,๐๐๐ บาท มูลค่ารวม ๖,๗๒๐,๐๐๐ บาท
  - สัญญาเช่าซื้ออุปกรณ์ในฟาร์ม ๔๐๐,๐๐๐ บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗,๑๒๐,๐๐๐ บาท

(๒) ผู้ถูกร้องจะสนับสนุนทางการค้าตามระเบียบของผู้ถูกร้อง เช่น การให้ส่วนลด หรือสินเชื่อแก่ผู้ลงทุน เพื่อให้ผู้ลงทุนสามารถประกอบธุรกิจได้ตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๗ ปี กรณีนักลงทุนยกเลิกการเช่าก่อนครบสัญญา ผู้ถูกร้องจะช่วยหานักลงทุนรายใหม่มาเช่าต่อไม่น้อยกว่า ๗ ปี โดยนับรวมระยะเวลาการเช่าของนักลงทุนรายเดิม

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องกระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง จากการชักชวนให้เข้าร่วมลงทุนในโครงการเลี้ยงปลาทับทิม ระบบความหนาแน่นสูงหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และมาตรา ๔๐^๓ รับรอง เสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพ โดยมาตรา ๗๓^๔ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดให้มี มาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มี ปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำและสามารถแข่งขันในตลาดได้ ประกอบกับ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)^๕ ข้อ ๖ รับรองสิทธิในการทำงาน ข้อ ๗ รับรอง สิทธิที่จะมีสภาพการทำงานที่ยุติธรรมและน่าพึงพอใจ และข้อ ๑๑ รับรองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ ที่เพียงพอ รวมถึงสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของ

/เกษตรกร...

^๓ มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกัน หรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพื่งเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ใช้อื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำและสามารถแข่งขันในตลาดได้ และพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกินโดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีอื่นใด

^๕ ข้อ ๖

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพ โดยงานซึ่งตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการปกป้องสิทธินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๗ รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสภาพการทำงานที่ยุติธรรมและน่าพึงพอใจ

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและ ครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคี จะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่าง ประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

ฯลฯ

ฯลฯ

เกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท (United Nations Declaration on the Rights of Peasants and other People Working in Rural Areas: UNDRP) ได้ตระหนักถึงสภาพการทำงานที่เอารัดเอาเปรียบซึ่งเกษตรกรมักถูกปฏิเสธโอกาสในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมทั้งไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคม โดยรับรองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับเกษตรกรและครอบครัว และสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ซึ่งประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน และ (๓) การเยียวยา ได้ระบุให้ภาคธุรกิจต้องประกอบกิจการโดยเคารพสิทธิมนุษยชน หลีกเลี่ยงการกระทำหรือการมีส่วนที่จะทำให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนและต้องแก้ไขปัญหากหากเกิดผลกระทบ^๖

๓.๒ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในระหว่างการตรวจสอบ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เป็นตัวกลางเพื่อเปิดพื้นที่ให้ทั้งสองฝ่ายได้เจรจาทางออกหรือแก้ไขข้อพิพาทร่วมกัน จนผู้ถูกร้องสามารถหานักลงทุนมาเช่าฟาร์มผู้ร้องได้ โดยได้ลงนามในสัญญาเช่าฟาร์มและสัญญาเช่าซื้ออุปกรณ์ในฟาร์มเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘ มีกำหนดระยะเวลาเช่าฟาร์ม ๗ ปี อัตราค่าเช่ารายไตรมาสละ ๒๔๐,๐๐๐ บาท ภายหลังจากลงนามในสัญญาดังกล่าว ผู้ร้องได้ประสานกับผู้ถูกร้องเพื่อให้จัดทำบันทึกข้อตกลงหรือหนังสือค้ำประกัน ซึ่งผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแล้ว มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าผู้ถูกร้องได้แนะนำให้นักลงทุนเช่าเจรจาเพื่อเช่าฟาร์ม [REDACTED] และจะสนับสนุนทางการค้าตามระเบียบของผู้ถูกร้อง เช่น การให้ส่วนลด หรือสินเชื่อแก่ผู้ลงทุน เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้ตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๗ ปี หากนักลงทุนยกเลิกการเช่าก่อนครบสัญญา ผู้ถูกร้องจะช่วยผลักดันให้นักลงทุนรายใหม่มาเช่าต่อไม่น้อยกว่า ๗ ปี โดยนับรวมระยะเวลาเช่าของนักลงทุนรายเดิม

๓.๓ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า เมื่อประเด็นตามข้อร้องเรียนได้รับการแก้ไข ปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว

๓.๔ อย่างไรก็ตาม จากกรณีที่เกิดขึ้นเห็นว่า การประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้องมีปัญหาสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ (๑) การไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้องสามารถร้องเรียนต่อผู้บริหารหรือหน่วยงานในส่วนกลางได้โดยตรง และ (๒) การให้คำแนะนำ
/ของพนักงาน...

^๖ หลักการที่ ๒๒ ในกรณีที่ต้องคุ้มครองธุรกิจถูกระบุว่าได้ก่อให้เกิดหรือมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนองค์กรธุรกิจเหล่านั้นควรจัดให้มีหรือร่วมมือในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการวิธีที่สอดคล้องกฎหมาย

ของพนักงานผู้ถูกร้องที่อาจไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำพาร์มามากพอ สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับกลไกการรับเรื่องร้องเรียนและการเยียวยาตามหลักการที่ ๒๒ ของหลักการ UNGPs ซึ่งผู้ถูกร้องควรตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งแสดงความรับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชนตามหลักการ UNGPs จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้อง เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องตามหลักการ UNGPs ต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ จึงมีมติว่า กรณีตามคำร้องได้มีการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมแล้ว จึงให้ยุติเรื่อง ตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ แต่ให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ โดยให้ผู้ถูกร้องจัดให้มีหรือทบทวนกลไกรับเรื่องร้องเรียนและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจที่เหมาะสม เป็นธรรม และเข้าถึงได้ ตามหลักการ UNGPs รวมทั้งพัฒนาและจัดให้มีพนักงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญสำหรับให้คำแนะนำในการประกอบกิจการแก่คู่ค้าที่มีสถานะเช่นเดียวกับผู้ร้อง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกับคำร้องนี้อีก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ